

WAD- EN WATERVOGELS OP DE
BANC D'ARGUIN (MAURITANIE)

Theunis Piersma
Meinte Engelmoer
Wibe Altenburg
Ron Mes

Van begin januari tot half maart 1980 hebben wij, de "Nederlandse Ornithologische Mauritanie Expeditie 1980", afkorting NOME, onderzoek verricht aan wad- en watervogels in het belangrijke overwinteringsgebied voor steltlopers aan de kust van Mauritanie, het "Parc National du Banc d'Arguin".

De Banc d'Arguin is een ondiepe kustzone op de overgang van de Sahara naar de Atlantische oceaan (zie figuur 1). Binnen de Banc d'Arguin ligt een uitgestrekt wadengebied, ongeveer half zo groot als het Nederlandse Wadengebied (ca. 650 km² droogvallend wad). Het is deels begroeid met zeegras en doorsneden door vele geulen. In tegenstelling tot het Nederlandse Wadengebied worden de droogvallende platen niet door een rij eilanden tegen de zee beschermd maar liggen er enkele zandige en rotsachtige eilanden nabij de kust: het grootste deel van het wad strekt zich uit in de oceaan. Vanuit de Sahara is er geen toevoer van zoet water, waardoor het gehele gebied zout tot zeer zout van karakter is.

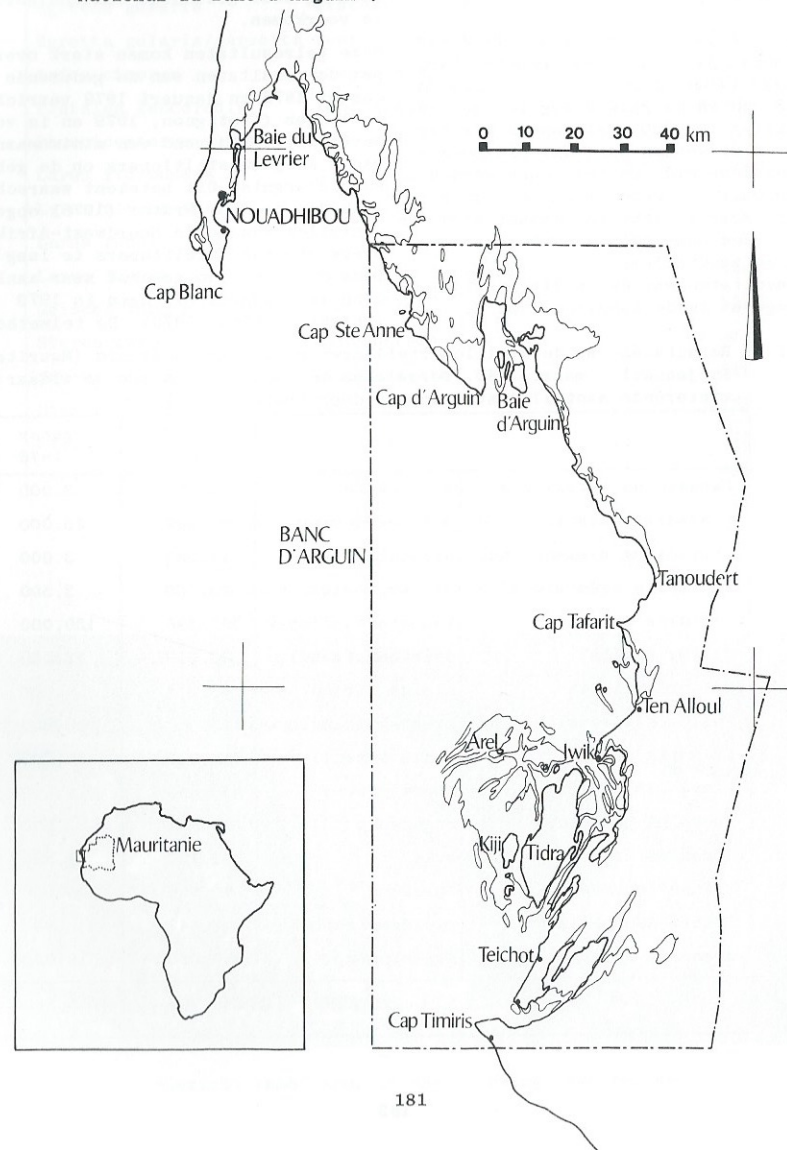
Het onderzoek richtte zich met name op de steltlopers maar tevens werden tellingen van meeuwen, sterns, aalscholvers, reigerachtigen en eenden verricht.

Ons werkplan zag er als volgt uit:

- het tellen van alle wad- en watervogels in het 'Parc National du Banc d'Arguin';
- het verzamelen van gegevens over de biomassa en de soortenrijkdom van de voor vogels eetbare wadbodembewonende organismen (het macrobenthos);
- het verzamelen van informatie over de voedselkeuze van de steltlopers en het fourageergedrag van enkele wadvogelsoorten, vooral rosse grutto en zilverplevier;
- het verzamelen van informatie over activiteitspatronen van steltlopers;
- het onderzoeken van de laagwaterver spreiding van steltlopers in relatie tot hun voedselkeus en het voedselzoeken.

Het onderzoek werd verricht vanuit een "wetenschappelijk station in aanbouw" in Iwik, bij het zuidelijke en meest uitgestrekte deel van het getijdgebied van de Banc d'Arguin. We verplaatsten ons in het gebied met Zodiac-rubberboten met aanhang-

Figuur 1: Situering van de Banc d'Arguin op het Afrikaanse contingent en een overzichtskaartje van het noordelijk deel van de Saharakust van Mauritanie. Links van de kustlijn ligt de Atlantische oceaan, rechts de Sahara. De dunne omlijnning links van de kustlijn geeft de grenzen aan van de droogvallende platen, de dunne omlijnning rechts van de kustlijn geeft de grenzen aan van lage, droge zoutvlaktes, de 'shebka's'. De onderbroken lijn omgrenst het gebied van het 'Parc National du Banc d'Arguin'.

motoren en zeilboten, die we huurden van de plaatselijke vissersbevolking. Deze vissers gidsten ons tevens door het gebied.

Hieronder geven we enkele voorlopige resultaten van de expeditie.

TELLINGEN

Tussen 17 januari en 5 maart 1980 was het mogelijk vrijwel het gehele 'Parc National du Banc d'Arguin te tellen. Slechts Cap Blanc en de Baie d'Arguin, met naar schatting 100.000 steltlopers (Trotignon, 1979) werden door diverse oorzaken niet geteld. De tellingen werden voornamelijk lopend langs de kust verricht, waarbij gebruik gemaakt werd van vier telescopen (15x - 60x), verrekijkers en handtellers.

De resultaten van de tellingen zijn samengevat in de tabellen 1 en 2.

Tabel 1: Resultaten van de steltloperstellingen op de Banc d'Arguin (Mauritanie) in januari - maart 1980, vergeleken met schattingen van de aldaar overwinterende aantallen steltlopers door Prater (1976).

		NOME 1980	Prater 1976
Haematopus ostralegus	scholekster	9.176	3.000
Charadrius hiaticula	bontbekplevier	97.989	13.000
Charadrius alexandrinus	strandplevier	17.380	3.000
Pluvialis squatarola	zilverplevier	23.350	3.500
Calidris canutus	kanoetstrandloper	366.396	130.000
Calidris alba	drieteenstrandl.	33.910	13.000
Calidris minuta	kleine strandloper	43.214	5.000
Calidris ferruginea	krombekstrandloper	173.467	38.000
Calidris alpina	bonte strandloper	818.042	180.000
Limosa lapponica	rosse grutto	542.863	210.000
Numenius phaeopus	regenwulp	15.621	3.500
Numenius arquata	wulp	14.176	2.500
Tringa totanus	tureluur	69.656	100.000
Tringa nebularia	groenpootruiter	1.447	800
Arenaria interpres	steenloper	17.080	10.000
TOTALEN		2.243.769	715.300

Het spreekt vanzelf dat het tellen van dergelijke aantallen steltlopers geen sinecure is. Over de telnaauwkeurigheid en mogelijke foutenbronnen kunnen we op dit moment nog nauwelijks uitspraken doen, hoewel enkele gegevens erop wijzen dat er een dreigende grote dubbeltelling door gelukkige omstandigheden is voorkomen.

Onze telresultaten komen sterk overeen met de resultaten van de gedurende december 1978 en januari 1979 verrichte tellingen (Trotignon, 1979 en in voorbereiding). Hij vond een minimumaantal van 2 miljoen steltlopers op de gehele Banc d'Arguin. Dit betekent waarschijnlijk dat de door Prater (1976) opgegeven aantallen van de in Noordwest-Afrika overwinterende steltlopers te laag zijn. Deze cijfers zijn geschat naar aanleiding van najaarstellingen in 1973 (Knight en Dick, 1975). De telmethodiek

Tabel 2: Resultaten van waad- en watervogeltellingen op de Banc d'Arguin (Mauritanie) in januari - maart 1980.

Phalacrocorax carbo	aalscholver	9.396
Phalacrocorax africanus	Afrikaanse dwergaalscholver	7.709
Pelecanus onocrotalus	rose pelikaan	609
Egretta gularis	westelijke rifeiger, zw./bl.*	2.897
Egretta gularis/garzetta	westelijke rifeiger?, wit*	2.679
Ardea cinerea	blauwe reiger	3.069
Platalea leucorodia	lepelaar	8.990
Phoenicopterus ruber	flamingo	50.000-100.000
Larus ridibundus	kokmeeuw	121
Larus cirrocephalus	grijskopmeeuw	77
Larus genei	dunkbekmeeuw	2.478
Larus fuscus	kleine mantelmeeuw	7.444
Gelochelidon nilotica	lachstern	108
Sterna caspia	reuzenster	2.371
Sterna maxima	koningsstern	3.318
Sterna sandvicensis	grote stern	233
Sterna hirundo	visdief	25
Sterna albifrons	dwergstern	373

*) Onderscheid tussen E.gularis (westelijke rifeiger) en E.garzetta (kleine zilvereiger) is moeilijk, zo niet onmogelijk. Witte kleine reigers zijn mogelijk voor een deel kleine zilvereigers geweest.

-Gezicht vanaf Arel in WNW-richting over het wad-

van deze "Oxford and Cambridge Mauritanian Expedition 1973" verschilde van de onze doordat ze veel minder intensief was; langs grote delen van de kust werden de vogels vanaf varende zeilboten geteld. De grote verschillen in aantal werden verder mogelijk veroorzaakt doordat zij in een andere tijd van het jaar telden, terwijl ook populatiegrootteveranderingen een rol kunnen spelen! Populatieschattingen voor enkele west-palearctische steltlopersoorten moeten dus verhoogd worden, hetgeen inmiddels officieel is gebeurd voor de bontbekplevier en de krombekstrandloper (I.W.R.B., mond.med.).

Een deel van de door ons getelde lepelaars is afkomstig uit Nederlandse broedkolonies zo bleek uit waarnemingen

van exemplaren met Nederlandse kleureringen. De flamingo is door ons onvolledig geteld, ondermeer omdat zijn hoogwatervluchtplaatsen meestal andere zijn dan die van de steltlopers; ze overtuigen vaak op het open water! Bovendien werd er door J. en E. Trotignon, A. Williams en J. Walmsley in dezelfde periode een speciaal onderzoek verricht aan flamingo's, lepelaars en pelikanen. We hebben slechts zeer kleine aantallen slobeenden, pijlstaarten en zomertalingen waargenomen. Deze vogels overwinteren voornamelijk in centraal Afrikaanse zoetwatergebieden. De sterns (en met name de grote stern) zijn naar alle waarschijnlijkheid sterk onderschat omdat hun belangrijkste slaapplek, op Cap Blanc, niet is geteld.

- Typisch Banc d'Arguin tafereel: rosse grutto's en lepelaars bij Arel-

BIOMASSA EN VOEDSEL ONDERZOEK

Ondanks het zeer arbeidsintensieve karakter van de bemonsteringsprocedure hebben we een redelijke indruk kunnen krijgen over de hoeveelheid op het wad aanwezige bodemdieren. Deze dieren, voor het overgrote deel kleine wormen en kleine tweekleppigen, vormen hoogstwaarschijnlijk het leeuwendeel van het steltlopervoedsel. Tot onze verbazing bleken de aantallen bodemdieren en hun totale biomassa veel kleiner dan in de Neder-

landse Waddenzee (vergeleken met cijfers in Beukema, 1976). we hebben verder gegevens kunnen verzamelen over voedselkeuze en fourageeractiviteit van steltlopers. Momenteel worden deze gegevens nog uitgewerkt en we hopen dan ook binnen afzienbare tijd een expeditieverlag met alle onderzoeksresultaten te publiceren.

SUMMARY

Preliminary results are given of an expedition to the Banc d'Arguin at the Sahara-coast of Mauritania during January - March 1980. Waterfowl counts and feeding ecological investigations on waders have been made. Numbers of waders wintering in north-west Africa seem to be higher than concluded by Prater (1976), see table 1.

LITERATUUR

- Beukema, J.J. 1976. Biomass and species richness of the macrobenthic animals living in the tidal flats of the Dutch Waddensea. *Neth. J. Sea Res.*, 10: 236-261.
- Knight, P.J. & W.J.A. Dick. 1975. Recensements des limicoles au Banc d'Arguin (Mauritanie). *Alauda* 43: 363-385.
- Prater, A.J. 1976. The distribution of coastal waders in Europe and north Africa. In: *Proc. 5th. Int. Conf. Conservation of Wetlands and Waterfowl*, M. Swart ed. 255-271.
- Trotignon, J. 1979. Recensement hivernal des oiseaux aquatiques et des rapaces sur le Banc d'Arguin (Hiver 1978/1979). In: *Comptes-rendus d'activités scientifiques Octobre 1977 - Février 1979, Parc National du Banc d'Arguin, Mauritanie*, 20-40.
- Trotignon, J. in voorbereiding. "Verslag van waterwildtellingen". 1'Oiseaux et *Revue Française d'Ornithologie*.

Adres: Hendrikstraat 21a,
9724 NA GRONINGEN.

-Tijdens het tellen van 100.000 steltlopers op het eilandje Niroumi-